
Til: Arter og Naturbeskyttelse (naturbeskyttelse@mst.dk)
Fra: (Ingen afsender)
Titel: Høringssvar - Naturplaner - Høring af Natura 2000-planer 2022-2027
E-mailtitel:
Sendt: 24-05-2022 11:24

Sag nr. 2022 - 39088: Høringssvar naturplaner - MJY - Brabrand Sø med omgivelser

Modtaget via hjemmesiden den 24-05-2022 11:24:37

Kvitteringsnummer: 8w2amgq4eb

Miljøstyrelsen

Tolderlundsvej 5
5000 Odense C

24. maj 2022
Side 1 af 8

Høringssvar fra Teknik og Miljø i Aarhus Kommune til forslag til Natura 2000-planer for perioden 2022-2027

Teknik og Miljø i Aarhus Kommune har modtaget høring af udkast til Natura 2000-planer i Aarhus Kommune med frist den 25. maj 2022. Høringen gælder foruden udkast til Natura 2000-planerne også de strategiske miljøvurderinger, som er udarbejdet sammen med planerne.

I Aarhus Kommune ligger fire Natura 2000-områder:

- Område nr. 233 Brabrand Sø med omgivelser.
- Område nr. 234 Giber Å, Enemærket og Skåde Havbakker.
- Område nr. 232 Lillering Skov, Stjær Skov, Tåstrup Sø og Tåstrup mose.
- Område nr. 59 Kysing Fjord.

I det næste afsnit følger generelle bemærkninger, som gælder alle Natura 2000-planerne. Herefter kommer kommentarer, som knytter sig specifikt til den enkelte plan.

Generelle bemærkninger

Arealopgørelser af udpegningsgrundlag

Af planeres bilag 1 – "Oversigt over grupperinger" finder man Natura 2000 områdets udpegningsgrundlag. For at løfte planernes informationsniveau samt lette planernes anvendelse anbefaler Aarhus Kommune, at der indsættes en kolonne med hvor mange hektar (ha), der er udpeget inden for hver naturtype. For sø-naturtyperne bør antal fremgå af oversigten.

Generelle målsætninger, indsatser og retningslinjer

Teknik og Miljø i Aarhus Kommune finder, at planerne er meget generelle og indeholder såvel målsætninger, indsatser og retningslinjer, der ikke er relevante for den konkrete plan. Det skaber usikkerhed om planens budskaber, og der bør derfor ske en frasortering af temaer, der er irrelevante, så den enkelte plan er mere målrettet det specifikke Natura 2000-område.

Økonomisk støtte til plejetiltag

I de generelle retningslinjer er der fokus på at vedligeholde de indsatser, som er udført i tidligere planperioder f.eks. ved genrydning, hvor der tidligere har været udført en Natura 2000-indsats. Teknik og Miljø i Aarhus Kommune forudsætter i den sammenhæng, at staten tilvejebringer et økonomisk grundlag for at udføre eksempelvis genrydning.

TEKNIK OG MILJØ

Natur og Miljø
Aarhus Kommune

Natur

Karen Blixens Boulevard 7
8220 Brabrand

Telefon: 89 40 44 00
Direkte telefon: [REDACTED]

E-mail:
naturogvandloeb@mtm.aarhus.dk
Direkte e-mail:
[REDACTED]

Sag: 22/025076-2
Sagsbehandler:
[REDACTED]

24. maj 2022
Side 2 af 8

Der skal samtidig arbejdes for en hensigtsmæssig drift og pleje af de lysåbne terrestriske naturtyper. Størstedelen af disse naturområder er tilpasset og udviklet gennem mange års ekstensiv landbrugsdrift i form af husdyrgræsning og høslæt. Udviklingen indenfor det danske landbrug har medført, at der efterhånden er længere mellem græssende dyr på naturarealerne, og at høslæt hører til sjældenhederne. En naturlig konsekvens heraf er, at de lysåbne naturtyper gror til med dertilhørende tab af biologisk mangfoldighed. Teknik og Miljø i Aarhus Kommune vurderer derfor, at en grundforudsætning for Natura 2000-planernes målopfyldelse er, at de ekstensive driftsformer understøttes i en sådan grad, at det bliver økonomisk rentabelt for dem, der driver jorden. Der bør derfor være fokus på at udvikle støtteordningen og øge beløbsrammen til pleje af græs- og naturarealer, således at støtteordningerne til naturpleje i endnu højere grad bliver incitamentsskabende og langtidsholdbare for de private lodsejere.

Teknik og Miljø i Aarhus Kommune er betænkelig ved, om den nuværende ordning er tilstrækkelig til at opnå det antal frivillige aftaler, der er nødvendige for opfyldelsen af Natura 2000-planernes indsatsprogram.

Bekæmpelse af invasive arter

For at bekæmpe invasive arter er det kommunens anbefaling til staten, at lovgivningen ændres, således at udplantning af samtlige invasive arter fremadrettet forhindres.

Bekæmpelse af alle andre arter end kæmpe bjørneklo forudsætter med den nuværende lovgivning en frivillig aftale med lodsejer. Staten opfordres til at overveje at ændre lovgivningen på området, så der skabes incitament til at bekæmpe de øvrige invasive arter indenfor såvel som udenfor Natura 2000-områderne. Det kunne eksempelvis undersøges, om "Bjørneklo-bekendtgørelsen" kan udvides til at gælde andre invasive arter, eller der kunne skabes et økonomisk incitament gennem tilskudsordninger, som målrettes bekæmpelse af invasive arter.

Øvrige bemærkninger

Teknik og Miljø i Aarhus Kommune finder det vigtigt at sikre varetagelsen af naturbeskyttelsesinteresserne og den biologiske mangfoldighed. Det er derfor kommunens målsætning, at beskyttede naturområder besigtiges hvert 5 år (undtaget vandhullerne). Teknik og Miljø i Aarhus Kommune arbejder ligeledes for at forbedre naturtilstanden i eksisterende naturområder vha. pleje af egne arealer, men også i høj grad gennem samarbejde med Naturstyrelsen og private lodsejere.

Teknik og Miljø i Aarhus Kommune vil derfor gerne understrege vigtigheden af naturen udenfor Natura 2000-områderne. Den bidrager til den samlede biodiversitet, øger naturens robusthed og fungerer som spredningskorridorer mellem Natura 2000-områderne. Staten opfordres derfor til at skabe nogle

attraktive, langtidsholdbare støtteordninger til naturpleje for private lodsejere – også udenfor Natura 2000-områderne.

24. maj 2022
Side 3 af 8

Brabrand Sø med omgivelser (nr. 233)

Arealoppgørelser

I det indledende afsnit 2.1 s. 10 "Områdebeskrivelse" er det nævnt, at området helt overvejende er privat ejet. Dette er imidlertid ikke korrekt, eftersom Aarhus Kommune ejer ca. 151 ha i Natura 2000-området, hvilket svarer til ca. 29%. Aarhus Kommune betragter sig derfor som en betydelig lodsejer i området. Teknik og Miljø i Aarhus Kommune skal anmode om, at teksten rettes i overensstemmelse med de faktiske forhold.

Kulstofholdige jorder

Det er på side 19 under afsnit 4.2 "Områdespecifikke retningslinjer" angivet, at der søges udtaget kulstofholdige lavbundsgræsland, der kan bidrage til sammenhængende arealer, øget robusthed og give mulighed for mere naturlig dynamik. Udtagningen kan ligeledes være til gavn for bl.a. odder og stor vandsalamander. Udtagningen skal også bidrage til at reducere udledningen af CO₂ og et renere Vandmiljø.

Det er Teknik og Miljø i Aarhus Kommunes vurdering, at den områdespecifikke retningslinje ikke er relevant inden for det aktuelle Natura 2000-område, da der ikke ligger kulstofholdige lavbundsgræsland i omdrift, der kan udtages. Alle områder inden for Natura 2000-området er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, og dermed allerede natur. Enkelte områder ligger så højt, at der ikke er tale om kulstofholdige jorder. Sidste kategori er enten kortlagt som fredskov eller overdrev.

På den baggrund bør den områdespecifikke retningslinje udgå af planen, og alternativt ønsker Teknik og Miljø i Aarhus Kommune, at Miljøstyrelsen peger på de påtænkte arealer, så opgaven kan løftes.

Rigkær - naturtilstand

Rigkærene omkring Brabrand Sø og Årslev Engsø er under pres bl.a. på grund af, at der de seneste år er konstateret oversvømmelser på engene og i kærerne i længere tid, også hen i planternes vækstsæson. Således var engene stedvist fortsat oversvømmet med næringsrigt vand først i juni måned ved kommunens tilsyn med § 3 beskyttet natur i 2021. Der er ikke foretaget undersøgelser, der viser, om tendensen er midlertidig eller af mere varig karakter.

Længerevarende oversvømmelser i rigkærenes vækstsæson kan blive en udfordring, både for den fremtidige naturpleje og for om målet om høj til god bevaringsstatus for 4 ha vådbundsnaturtyper kan sikres fremadrettet, som

det fremgår af planens afsnit 3.2 side 16 – konkrete målsætninger for naturtyper og arter.

24. maj 2022
Side 4 af 8

Teknik og Miljø i Aarhus Kommune efterspørger på den baggrund, at Miljøstyrelsen igangsætter undersøgelser, der tilvejebringer viden om eventuelle udfordringer med klimaforandringer og målopfyldelse i bynære Natura 2000-områder.

Naturlig hydrologi

Det fremgår af afsnit 3.1 side 16, at den økologiske integritet for naturtyperne skal sikres ved en for naturtyperne hensigtsmæssig hydrologi og drift/pleje – en lav næringsstofbelastning og gode etableringsmuligheder for arterne.

Teknik og Miljø i Aarhus Kommune arbejder for hensigtsmæssig hydrologi, hvor muligt. Efter kommunens vurdering er der i det konkrete Natura 2000-område etableret naturlig hydrologi, hvor muligt. Natura 2000-området "Brabrand Sø med omgivelser" ligger bynært i Aarhus Ådal og er modtagerecipient for overfladevand fra et stort opland. Ophør med drikkevandsindvinding på den nordlige side af Brabrand Sø har resulteret i stigende grundvandsstand. Beboelsesejendomme ligger stedvist helt tæt på områder med kortlagte rigkær. Denne kombination bevirker, at kommunen stedvist og i et vist omfang fortsat er forpligtet til at sikre afvandingen fra engene, så bagvedliggende bebyggelse ikke påvirkes af tilstrømmende overfladevand samt eventuel opstigende grundvand i kældre og fundamenter.

Teknik og Miljø i Aarhus Kommune skal opfordre Miljøstyrelsen til at pege på de områder, hvor styrelsen vurderer, at der kan skabes hensigtsmæssig hydrologi, idet der kan være steder, som kommunen kan have overset.

Giber Å, Enemærket og Skåde Havbakker (nr. 234)

Kystdynamik

Det fremgår af udkast til Natura 2000-planerne, at indsatser fra gældende planer fastholdes, og at der den næste planperiode 2022-2027 i højere grad skal gøres brug af naturens egne dynamikker. Denne prioritering er Teknik og Miljø i Aarhus Kommune, hvor muligt, som udgangspunkt enig i.

For Natura 2000-området Giber Å, Enemærket og Skåde Havbakker har der været opmærksomhed omkring naturlig kystdynamik på strækninger fra Blommehaven og sydpå også gennem de forrige planperioder. Kystsikring hindrer som oplyst en naturlig kystdynamik og dermed naturlige processer i form af skred, væltede træer og blottet jord, som skaber levesteder for pionerarter, insekter, fugle og andre organismer, som ynder kystkliner med skred.

Af planens side 15 fremgår det, at Miljøstyrelsen tilskriver halvdelen af naturtypen kystklint (1230) en moderat naturtilstand på grund af kystsikring, der medfører hæmmet dynamik og tilgroning.

24. maj 2022
Side 5 af 8

På baggrund af dette fokus vil Teknik og Miljø i Aarhus Kommune efter den endelige plans udformning igangsætte et projekt, der undersøger muligheder og konsekvenser ved at fjerne kystsikringen på del-strækket langs kystklinten, hvor naturlig dynamik vurderes at være afgørende for, om der kan ske målopfyldelse. En sådan undersøgelse vil skulle bidrage til at afdække, hvordan ændringer i kystsikringen forventes at ville påvirke kystklinten og andre dele af kyststrækningen.

Teknik og Miljø i Aarhus Kommune har fokus på vilkårene for havets biodiversitet og arbejder i den forbindelse med kystnære stenrev. En undersøgelse vil derfor omfatte en beskrivelse af muligheden for at anvende kystsikringsmaterialet til at etablere et eller flere nye stenrev. Resultatet af undersøgelsen vil samtidig skulle belyse, hvad der er praktisk muligt, samt synliggøre konsekvenserne for den rekreative anvendelse og de økonomiske konsekvenser af fjernelse af kystbeskyttelsen.

Teknik og Miljø i Aarhus Kommune skal som i tidligere hørings svar gøre opmærksom på, at genskabelse af naturlig dynamik kan forventes at være forbundet med store økonomiske udgifter, hvorfor Miljøstyrelsen bør understøtte projekter vedr. naturlig dynamik økonomisk.

Invasive arter

Det fremgår af Natura 2000-planen, at strandvolde med henholdsvis enårige (1210) og flerårige planter (1220) er i ringe naturtilstand, primært pga. tilgroning med rynket rose.

I de områdespecifikke retningslinjer side 23 anføres det, at der skal iværksættes en bekæmpelse af invasive arter på 10 ha med fokus på arealer, hvor der er mere end 10% dækning af invasive arter.

Teknik og Miljø i Aarhus Kommune har de seneste par år bekæmpet rynket rose langs kysten og må konstatere, at indsatsen ikke kan stå alene et enkelt år, og derfor kræver gentagne indsatser. Rydning af rynket rose er på de pågældende stræk vanskelig grundet ringe tilkørselsforhold med maskiner samt stenet strand – stedvis med kystsikring. Rydning medfører derfor store økonomiske udgifter for kommunen. Teknik og Miljø i Aarhus Kommune, kan på den baggrund anbefale, at der i forbindelse med DUT-forhandlingerne og landbrugsstøtteordningerne afsættes de nødvendige midler til at løfte opgaven, evt. ved hjælp af en støtteordning målrettet bekæmpelse af invasive arter.

Endvidere kan Teknik og Miljø i Aarhus Kommune af hensyn til identifikation af bestande med rynket rose anbefale, at Miljøstyrelsen i forbindelse med feltarbejde kortlægger og angiver strøg med invasive arter på digitale kort. Dette vil hjælpe kommunen til at effektivisere indsatsen med bekæmpelsen.

24. maj 2022
Side 6 af 8

Sluttelig skal det nævnes, at der stadig mangler viden om metoder til effektiv bekæmpelse af nogle af de invasive arter og problemarter, og Teknik og Miljø i Aarhus Kommune opfordrer derfor til øget forskning på området og udvikling af operative bekæmpelsesmetoder.

Naturtilstand i skovnaturtyperne og den lysåbne natur

Det fremgår af afsnit 3.1 side 20 under "Overordnede målsætninger for Natura 2000-området", at "*Områdets naturtyper med stærk ugunstig bevaringsstatus sikres. Det gælder alle skovnaturtyper med bøg på muld (9130) og elle-askeskov (91E0) som de mest udbredte, samt lysåbne naturtyper som kalkoverdrev (6210), kildevæld (7220) og rigkær (7230).*

Det kan undre, at Miljøstyrelsen på baggrund af en vurdering af skovnaturtyperne "ej vurderet" konkluderer, at skovnaturtyperne bøg på muld og elle-askeskov er at betegne som i en stærk ugunstig bevaringsstatus. Såfremt Miljøstyrelsen kan foretage en sådan vurdering, harmonerer det ikke med planernes oplysning om, at skovnaturtyperne ikke er vurderet. Teknik og Miljø i Aarhus Kommune skal anmode styrelsen om, at der er overensstemmelse mellem besigtigelsesstatus og de foretagne konklusioner.

Dødt ved nævnes som en parameter, men der bliver ikke nærmere konkluderet, hvad det ideelle mål bør være ift. de enkelte skovnaturtyper og præcist hvor, der skal sættes ind ift. at sikre mere dødt ved. Eftersom Natura 2000-planen skal danne baggrund for handleplanerne, vil det være ønskeligt, hvis det fremgår af planerne, hvilke andre parametre kommunen bør arbejde med for at opnå gunstig bevaringsstatus for skovtyperne, f.eks. bøg på muld. Skal indsatsen eksempelvis prioriteres ift. at sikre større variation i strukturen (flere etager) og/eller flere ydre og indre skovbryn? I store dele af arealet, som er kortlagt som bøg på muld, er ær den dominerende træart i underetagen – vil den store udbredelse af denne art kunne forhindre opnåelse af gunstig bevaringsstatus?

Tilsvarende gælder for de lysåbne naturtyper kalkoverdrev, kildevæld og rigkær, som under samme punkt er oplyst som stærk ugunstig bevaringsstatus. Det fremgår imidlertid af basisanalyse samt Natura 2000-planen, at rigkær er i god naturtilstand, overdrev i moderat naturtilstand, og for kildevæld ligger hoveddelen i god naturtilstand, ca. 1/3 i moderat naturtilstand mens kun en forsvindende del ligger i ringe naturtilstand. Teknik og Miljø i Aarhus Kommune skal anmode styrelsen om, at der er overensstemmelse mellem besigtigelsesstatus og de foretagne konklusioner.

Miljøstyrelsen bedes oplyse beliggenhed af disse områder, eftersom der ikke er angivet områder i hverken udkast til Natura 2000-planen eller i basisanalyserne, der indikerer områder med stærk ugunstig bevaringsstatus.

24. maj 2022
Side 7 af 8

Rekreativ benyttelse

Marselisborgskovene benyttes i dag af mange forskellige fritidsbrugere, herunder mountainbikere, ryttere, løbere, vandregæster m.fl. Aarhus Kommune oplever et stigende pres fra disse brugergrupper, som efterspørger udvidelse af stier og flere faciliteter i skovene. Selv om en stor del af Marselisborgskovene er udpeget som Natura 2000-område (og dermed koblet op på EU-lovgivningen), så er det i praksis ikke muligt at lave en Natura 2000-handleplan, uden at man i et eller andet omfang forholder sig til både de eksisterende stier i området, men også at der i et område som Marselisborgskovene, som er meget bynært, er et stigende behov for øget rekreativ benyttelse. Natura 2000-planen kan dermed ikke ses isoleret, uden at der samtidig kigges på den rekreative benyttelse og den øgede efterspørgsel for flere aktiviteter i de store, bynære skove.

Det er kommunens opfattelse, at der i stigende grad bør arbejdes med zoner i skovene, hvor det tydeligt fremgår hvilke delområder, som er mest værdifulde, og hvor den rekreative anvendelse bør fastholdes på det nuværende niveau eller reduceres for at sikre de største naturværdier. Det kunne f.eks. gælde kystskrænterne. Her kan det være en mulighed at overveje en flytning af stierne. Omvendt kan der måske være områder indenfor Natura 2000-området, hvor der kan være mulighed for at udbygge stinettet og øge den rekreative anvendelse, uden at det påvirker skovnaturtyper omfattet af udpegningsgrundlaget.

Lillering Skov, Stjær Skov, Tåstrup Sø og Tåstrup Mose (nr. 232)

Natura 2000-området består af to delområder, som er fysisk adskilt. I Natura 2000-planen fremhæves mulighederne for at arbejde med klima-lavbundsprojekter. Teknik og Miljø i Aarhus Kommune bemærker, at dette ikke er relevant på arealer indenfor Natura 2000-området, men på arealer, som ligger mellem de to delområder.

Kysing Fjord (nr. 59)

Natura 2000-området er beliggende til dels i Aarhus og Odder Kommune. Området er udpeget som fuglebeskyttelsesområde, og eneste udpegningsgrundlag er sangsvanen. Også i dette Natura 2000-område er udtagning af kulstofholdige lavbundsjord nævnt som et indsatsområde med henblik på at udlægge dem som ny natur. Teknik og Miljø i Aarhus Kommune efterspørger kort, der med relevante lavbundsarealer, som kan tages ud af drift.

24. maj 2022
Side 8 af 8

Bemærkninger til den Strategiske Miljøvurdering

Giber Å, Enemærket og Skåde Havbakker

Et potentielt konfliktområde i dette Natura 2000-område er forholdet mellem benyttelse og beskyttelse. Det fremgår side 13, tredje afsnit, at *"Flere fuglearter som bl.a. sortspætte og rovfugle kan være påvirket af forstyrrelser som følge af områdets store rekreative brug. Slitage og færdsel kan ligeledes gøre stor skade på levestederne for en lang række truede, jordboende svampe og sjældne plantearter som fingerstar og blå anemone"*

I den strategiske miljøvurdering er der under "planens indvirkning" på befolkningen s. 15 foretaget vurderinger vedrørende planens realisering samt eventuelle begrænsninger for borgernes brug af skovene syd for Aarhus.

Den strategiske miljøvurdering forholder sig primært til den eksisterende rekreative benyttelse. Det er forventningen, at Aarhus Kommune frem mod 2050 vokser til 450.000 indbyggere. Presset på skovene syd for Aarhus vurderes derfor tilsvarende at øges i fremtiden. I dag leverer skoven rekreative tjenesteydelser i form af mountainbikespor, orienteringsløb, ridestier, almindelig benyttelse gå/løb, klatring på kystskrænter mv., som alle har et fodaftryk på naturværdierne i området. Den strategiske miljøvurdering bør indbefatte en vurdering af det øgede pres, som befolkningstilvæksten kan have på udpegningsgrundlaget.

Opsummering af indberetning

Nedenfor vises de oplysninger som er blevet indberettet.

Afgiv høringssvar

Afsender af høringssvar	Aarhus Kommune, Teknik og Miljø
Afsenders e-mailadresse	naturogvandloeb@mtm.aarhus.dk
Afsenders telefonnummer	
Interessenttype	Kommunal myndighed
Tilføj kontaktperson	
Høringssvaret er af generel karakter	
Områdenavn	Brabrand Sø med omgivelser
Områdenummer	233
Datagrundlag	✓
Indsatsprogram	✓
Lovgrundlag	
Modstridende interesser	
Målsætninger	✓
Rollefordeling	
Strategisk Miljøvurdering (SMV)	
Udpegningsgrundlag og områdeafgrænsning	
Økonomi	✓
Andet relateret til høring af Natura 2000-planer	
Skriv høringssvar	Høringssvaret er medsendt neden for.
Vedhæft dokumenter og/eller billeder	Høringssvar fra Teknik og Miljø i Aarhus Kommune til Forslag til Natura 2000-planer for perioden 2022-2027.pdf

Indsendt 24-05-2022 11:24. Kvitteringsnummer 8W-2AM-GQ-4EB.

Til: Arter og Naturbeskyttelse (naturbeskyttelse@mst.dk)
Fra: (Ingen afsender)
Titel: Høringssvar - Naturplaner - Høring af Natura 2000-planer 2022-2027
E-mailtitel:
Sendt: 24-05-2022 11:21

Sag nr. 2022 - 39083: Høringssvar naturplaner - MJY -

Modtaget via hjemmesiden den 24-05-2022 11:21:23

Kvitteringsnummer: tvxvmer73m

Miljøstyrelsen

Tolderlundsvej 5
5000 Odense C

24. maj 2022
Side 1 af 8

Høringssvar fra Teknik og Miljø i Aarhus Kommune til forslag til Natura 2000-planer for perioden 2022-2027

Teknik og Miljø i Aarhus Kommune har modtaget høring af udkast til Natura 2000-planer i Aarhus Kommune med frist den 25. maj 2022. Høringen gælder foruden udkast til Natura 2000-planerne også de strategiske miljøvurderinger, som er udarbejdet sammen med planerne.

I Aarhus Kommune ligger fire Natura 2000-områder:

- Område nr. 233 Brabrand Sø med omgivelser.
- Område nr. 234 Giber Å, Enemærket og Skåde Havbakker.
- Område nr. 232 Lillering Skov, Stjær Skov, Tåstrup Sø og Tåstrup mose.
- Område nr. 59 Kysing Fjord.

I det næste afsnit følger generelle bemærkninger, som gælder alle Natura 2000-planerne. Herefter kommer kommentarer, som knytter sig specifikt til den enkelte plan.

Generelle bemærkninger

Arealopgørelser af udpegningsgrundlag

Af planeres bilag 1 – "Oversigt over grupperinger" finder man Natura 2000 områdets udpegningsgrundlag. For at løfte planernes informationsniveau samt lette planernes anvendelse anbefaler Aarhus Kommune, at der indsættes en kolonne med hvor mange hektar (ha), der er udpeget inden for hver naturtype. For sø-naturtyperne bør antal fremgå af oversigten.

Generelle målsætninger, indsatser og retningslinjer

Teknik og Miljø i Aarhus Kommune finder, at planerne er meget generelle og indeholder såvel målsætninger, indsatser og retningslinjer, der ikke er relevante for den konkrete plan. Det skaber usikkerhed om planens budskaber, og der bør derfor ske en frasortering af temaer, der er irrelevante, så den enkelte plan er mere målrettet det specifikke Natura 2000-område.

Økonomisk støtte til plejetiltag

I de generelle retningslinjer er der fokus på at vedligeholde de indsatser, som er udført i tidligere planperioder f.eks. ved genrydning, hvor der tidligere har været udført en Natura 2000-indsats. Teknik og Miljø i Aarhus Kommune forudsætter i den sammenhæng, at staten tilvejebringer et økonomisk grundlag for at udføre eksempelvis genrydning.

TEKNIK OG MILJØ

Natur og Miljø
Aarhus Kommune

Natur

Karen Blixens Boulevard 7
8220 Brabrand

Telefon: 89 40 44 00
Direkte telefon: [REDACTED]

E-mail:
naturogvandloeb@mtm.aarhus.dk
Direkte e-mail:
[REDACTED]

Sag: 22/025076-2
Sagsbehandler:
[REDACTED]

24. maj 2022
Side 2 af 8

Der skal samtidig arbejdes for en hensigtsmæssig drift og pleje af de lysåbne terrestriske naturtyper. Størstedelen af disse naturområder er tilpasset og udviklet gennem mange års ekstensiv landbrugsdrift i form af husdyrgræsning og høslæt. Udviklingen indenfor det danske landbrug har medført, at der efterhånden er længere mellem græssende dyr på naturarealerne, og at høslæt hører til sjældenhederne. En naturlig konsekvens heraf er, at de lysåbne naturtyper gror til med dertilhørende tab af biologisk mangfoldighed. Teknik og Miljø i Aarhus Kommune vurderer derfor, at en grundforudsætning for Natura 2000-planernes målopfyldelse er, at de ekstensive driftsformer understøttes i en sådan grad, at det bliver økonomisk rentabelt for dem, der driver jorden. Der bør derfor være fokus på at udvikle støtteordningen og øge beløbsrammen til pleje af græs- og naturarealer, således at støtteordningerne til naturpleje i endnu højere grad bliver incitamentsskabende og langtidsholdbare for de private lodsejere.

Teknik og Miljø i Aarhus Kommune er betænkelig ved, om den nuværende ordning er tilstrækkelig til at opnå det antal frivillige aftaler, der er nødvendige for opfyldelsen af Natura 2000-planernes indsatsprogram.

Bekæmpelse af invasive arter

For at bekæmpe invasive arter er det kommunens anbefaling til staten, at lovgivningen ændres, således at udplantning af samtlige invasive arter fremadrettet forhindres.

Bekæmpelse af alle andre arter end kæmpe bjørneklo forudsætter med den nuværende lovgivning en frivillig aftale med lodsejer. Staten opfordres til at overveje at ændre lovgivningen på området, så der skabes incitament til at bekæmpe de øvrige invasive arter indenfor såvel som udenfor Natura 2000-områderne. Det kunne eksempelvis undersøges, om "Bjørneklo-bekendtgørelsen" kan udvides til at gælde andre invasive arter, eller der kunne skabes et økonomisk incitament gennem tilskudsordninger, som målrettes bekæmpelse af invasive arter.

Øvrige bemærkninger

Teknik og Miljø i Aarhus Kommune finder det vigtigt at sikre varetagelsen af naturbeskyttelsesinteresserne og den biologiske mangfoldighed. Det er derfor kommunens målsætning, at beskyttede naturområder besigtiges hvert 5 år (undtaget vandhullerne). Teknik og Miljø i Aarhus Kommune arbejder ligeledes for at forbedre naturtilstanden i eksisterende naturområder vha. pleje af egne arealer, men også i høj grad gennem samarbejde med Naturstyrelsen og private lodsejere.

Teknik og Miljø i Aarhus Kommune vil derfor gerne understrege vigtigheden af naturen udenfor Natura 2000-områderne. Den bidrager til den samlede biodiversitet, øger naturens robusthed og fungerer som spredningskorridorer mellem Natura 2000-områderne. Staten opfordres derfor til at skabe nogle

attraktive, langtidsholdbare støtteordninger til naturpleje for private lodsejere – også udenfor Natura 2000-områderne.

24. maj 2022
Side 3 af 8

Brabrand Sø med omgivelser (nr. 233)

Arealoppgørelser

I det indledende afsnit 2.1 s. 10 "Områdebeskrivelse" er det nævnt, at området helt overvejende er privat ejet. Dette er imidlertid ikke korrekt, eftersom Aarhus Kommune ejer ca. 151 ha i Natura 2000-området, hvilket svarer til ca. 29%. Aarhus Kommune betragter sig derfor som en betydelig lodsejer i området. Teknik og Miljø i Aarhus Kommune skal anmode om, at teksten rettes i overensstemmelse med de faktiske forhold.

Kulstofholdige jorder

Det er på side 19 under afsnit 4.2 "Områdespecifikke retningslinjer" angivet, at der søges udtaget kulstofholdige lavbundsgræsland, der kan bidrage til sammenhængende arealer, øget robusthed og give mulighed for mere naturlig dynamik. Udtagningen kan ligeledes være til gavn for bl.a. odder og stor vandsalamander. Udtagningen skal også bidrage til at reducere udledningen af CO₂ og et renere Vandmiljø.

Det er Teknik og Miljø i Aarhus Kommunes vurdering, at den områdespecifikke retningslinje ikke er relevant inden for det aktuelle Natura 2000-område, da der ikke ligger kulstofholdige lavbundsgræsland i omdrift, der kan udtages. Alle områder inden for Natura 2000-området er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, og dermed allerede natur. Enkelte områder ligger så højt, at der ikke er tale om kulstofholdige jorder. Sidste kategori er enten kortlagt som fredskov eller overdrev.

På den baggrund bør den områdespecifikke retningslinje udgå af planen, og alternativt ønsker Teknik og Miljø i Aarhus Kommune, at Miljøstyrelsen peger på de påtænkte arealer, så opgaven kan løftes.

Rigkær - naturtilstand

Rigkærene omkring Brabrand Sø og Årslev Engsø er under pres bl.a. på grund af, at der de seneste år er konstateret oversvømmelser på engene og i kærerne i længere tid, også hen i planternes vækstsæson. Således var engene stedvist fortsat oversvømmet med næringsrigt vand først i juni måned ved kommunens tilsyn med § 3 beskyttet natur i 2021. Der er ikke foretaget undersøgelser, der viser, om tendensen er midlertidig eller af mere varig karakter.

Længerevarende oversvømmelser i rigkærenes vækstsæson kan blive en udfordring, både for den fremtidige naturpleje og for om målet om høj til god bevaringsstatus for 4 ha vådbundsnaturtyper kan sikres fremadrettet, som

det fremgår af planens afsnit 3.2 side 16 – konkrete målsætninger for naturtyper og arter.

24. maj 2022
Side 4 af 8

Teknik og Miljø i Aarhus Kommune efterspørger på den baggrund, at Miljøstyrelsen igangsætter undersøgelser, der tilvejebringer viden om eventuelle udfordringer med klimaforandringer og målopfyldelse i bynære Natura 2000-områder.

Naturlig hydrologi

Det fremgår af afsnit 3.1 side 16, at den økologiske integritet for naturtyperne skal sikres ved en for naturtyperne hensigtsmæssig hydrologi og drift/pleje – en lav næringsstofbelastning og gode etableringsmuligheder for arterne.

Teknik og Miljø i Aarhus Kommune arbejder for hensigtsmæssig hydrologi, hvor muligt. Efter kommunens vurdering er der i det konkrete Natura 2000-område etableret naturlig hydrologi, hvor muligt. Natura 2000-området "Brabrand Sø med omgivelser" ligger bynært i Aarhus Ådal og er modtagereipient for overfladevand fra et stort opland. Ophør med drikkevandsindvinding på den nordlige side af Brabrand Sø har resulteret i stigende grundvandsstand. Beboelsesejendomme ligger stedvist helt tæt på områder med kortlagte rigkær. Denne kombination bevirker, at kommunen stedvist og i et vist omfang fortsat er forpligtet til at sikre afvandingen fra engene, så bagvedliggende bebyggelse ikke påvirkes af tilstrømmende overfladevand samt eventuel opstigende grundvand i kældre og fundamenter.

Teknik og Miljø i Aarhus Kommune skal opfordre Miljøstyrelsen til at pege på de områder, hvor styrelsen vurderer, at der kan skabes hensigtsmæssig hydrologi, idet der kan være steder, som kommunen kan have overset.

Giber Å, Enemærket og Skåde Havbakker (nr. 234)

Kystdynamik

Det fremgår af udkast til Natura 2000-planerne, at indsatser fra gældende planer fastholdes, og at der den næste planperiode 2022-2027 i højere grad skal gøres brug af naturens egne dynamikker. Denne prioritering er Teknik og Miljø i Aarhus Kommune, hvor muligt, som udgangspunkt enig i.

For Natura 2000-området Giber Å, Enemærket og Skåde Havbakker har der været opmærksomhed omkring naturlig kystdynamik på strækninger fra Blommehaven og sydpå også gennem de forrige planperioder. Kystsikring hindrer som oplyst en naturlig kystdynamik og dermed naturlige processer i form af skred, væltede træer og blottet jord, som skaber levesteder for pionerarter, insekter, fugle og andre organismer, som ynder kystkliner med skred.

Af planens side 15 fremgår det, at Miljøstyrelsen tilskriver halvdelen af naturtypen kystklint (1230) en moderat naturtilstand på grund af kystsikring, der medfører hæmmet dynamik og tilgroning.

24. maj 2022
Side 5 af 8

På baggrund af dette fokus vil Teknik og Miljø i Aarhus Kommune efter den endelige plans udformning igangsætte et projekt, der undersøger muligheder og konsekvenser ved at fjerne kystsikringen på del-strækket langs kystklinten, hvor naturlig dynamik vurderes at være afgørende for, om der kan ske målopfyldelse. En sådan undersøgelse vil skulle bidrage til at afdække, hvordan ændringer i kystsikringen forventes at ville påvirke kystklinten og andre dele af kyststrækningen.

Teknik og Miljø i Aarhus Kommune har fokus på vilkårene for havets biodiversitet og arbejder i den forbindelse med kystnære stenrev. En undersøgelse vil derfor omfatte en beskrivelse af muligheden for at anvende kystsikringsmaterialet til at etablere et eller flere nye stenrev. Resultatet af undersøgelsen vil samtidig skulle belyse, hvad der er praktisk muligt, samt synliggøre konsekvenserne for den rekreative anvendelse og de økonomiske konsekvenser af fjernelse af kystbeskyttelsen.

Teknik og Miljø i Aarhus Kommune skal som i tidligere hørings svar gøre opmærksom på, at genskabelse af naturlig dynamik kan forventes at være forbundet med store økonomiske udgifter, hvorfor Miljøstyrelsen bør understøtte projekter vedr. naturlig dynamik økonomisk.

Invasive arter

Det fremgår af Natura 2000-planen, at strandvolde med henholdsvis enårige (1210) og flerårige planter (1220) er i ringe naturtilstand, primært pga. tilgroning med rynket rose.

I de områdespecifikke retningslinjer side 23 anføres det, at der skal iværksættes en bekæmpelse af invasive arter på 10 ha med fokus på arealer, hvor der er mere end 10% dækning af invasive arter.

Teknik og Miljø i Aarhus Kommune har de seneste par år bekæmpet rynket rose langs kysten og må konstatere, at indsatsen ikke kan stå alene et enkelt år, og derfor kræver gentagne indsatser. Rydning af rynket rose er på de pågældende stræk vanskelig grundet ringe tilkørselsforhold med maskiner samt stenet strand – stedvis med kystsikring. Rydning medfører derfor store økonomiske udgifter for kommunen. Teknik og Miljø i Aarhus Kommune, kan på den baggrund anbefale, at der i forbindelse med DUT-forhandlingerne og landbrugsstøtteordningerne afsættes de nødvendige midler til at løfte opgaven, evt. ved hjælp af en støtteordning målrettet bekæmpelse af invasive arter.

Endvidere kan Teknik og Miljø i Aarhus Kommune af hensyn til identifikation af bestande med rynket rose anbefale, at Miljøstyrelsen i forbindelse med feltarbejde kortlægger og angiver strøg med invasive arter på digitale kort. Dette vil hjælpe kommunen til at effektivisere indsatsen med bekæmpelsen.

24. maj 2022
Side 6 af 8

Sluttelig skal det nævnes, at der stadig mangler viden om metoder til effektiv bekæmpelse af nogle af de invasive arter og problemarter, og Teknik og Miljø i Aarhus Kommune opfordrer derfor til øget forskning på området og udvikling af operative bekæmpelsesmetoder.

Naturtilstand i skovnaturtyperne og den lysåbne natur

Det fremgår af afsnit 3.1 side 20 under "Overordnede målsætninger for Natura 2000-området", at "*Områdets naturtyper med stærk ugunstig bevaringsstatus sikres. Det gælder alle skovnaturtyper med bøg på muld (9130) og elle-askeskov (91E0) som de mest udbredte, samt lysåbne naturtyper som kalkoverdrev (6210), kildevæld (7220) og rigkær (7230).*

Det kan undre, at Miljøstyrelsen på baggrund af en vurdering af skovnaturtyperne "ej vurderet" konkluderer, at skovnaturtyperne bøg på muld og elle-askeskov er at betegne som i en stærk ugunstig bevaringsstatus. Såfremt Miljøstyrelsen kan foretage en sådan vurdering, harmonerer det ikke med planernes oplysning om, at skovnaturtyperne ikke er vurderet. Teknik og Miljø i Aarhus Kommune skal anmode styrelsen om, at der er overensstemmelse mellem besigtigelsesstatus og de foretagne konklusioner.

Dødt ved nævnes som en parameter, men der bliver ikke nærmere konkluderet, hvad det ideelle mål bør være ift. de enkelte skovnaturtyper og præcist hvor, der skal sættes ind ift. at sikre mere dødt ved. Eftersom Natura 2000-planen skal danne baggrund for handleplanerne, vil det være ønskeligt, hvis det fremgår af planerne, hvilke andre parametre kommunen bør arbejde med for at opnå gunstig bevaringsstatus for skovtyperne, f.eks. bøg på muld. Skal indsatsen eksempelvis prioriteres ift. at sikre større variation i strukturen (flere etager) og/eller flere ydre og indre skovbryn? I store dele af arealet, som er kortlagt som bøg på muld, er ær den dominerende træart i underetagen – vil den store udbredelse af denne art kunne forhindre opnåelse af gunstig bevaringsstatus?

Tilsvarende gælder for de lysåbne naturtyper kalkoverdrev, kildevæld og rigkær, som under samme punkt er oplyst som stærk ugunstig bevaringsstatus. Det fremgår imidlertid af basisanalyse samt Natura 2000-planen, at rigkær er i god naturtilstand, overdrev i moderat naturtilstand, og for kildevæld ligger hoveddelen i god naturtilstand, ca. 1/3 i moderat naturtilstand mens kun en forsvindende del ligger i ringe naturtilstand. Teknik og Miljø i Aarhus Kommune skal anmode styrelsen om, at der er overensstemmelse mellem besigtigelsesstatus og de foretagne konklusioner.

Miljøstyrelsen bedes oplyse beliggenhed af disse områder, eftersom der ikke er angivet områder i hverken udkast til Natura 2000-planen eller i basisanalyserne, der indikerer områder med stærk ugunstig bevaringsstatus.

24. maj 2022
Side 7 af 8

Rekreativ benyttelse

Marselisborgskovene benyttes i dag af mange forskellige fritidsbrugere, herunder mountainbikere, ryttere, løbere, vandregæster m.fl. Aarhus Kommune oplever et stigende pres fra disse brugergrupper, som efterspørger udvidelse af stier og flere faciliteter i skovene. Selv om en stor del af Marselisborgskovene er udpeget som Natura 2000-område (og dermed koblet op på EU-lovgivningen), så er det i praksis ikke muligt at lave en Natura 2000-handleplan, uden at man i et eller andet omfang forholder sig til både de eksisterende stier i området, men også at der i et område som Marselisborgskovene, som er meget bynært, er et stigende behov for øget rekreativ benyttelse. Natura 2000-planen kan dermed ikke ses isoleret, uden at der samtidig kigges på den rekreative benyttelse og den øgede efterspørgsel for flere aktiviteter i de store, bynære skove.

Det er kommunens opfattelse, at der i stigende grad bør arbejdes med zoning i skovene, hvor det tydeligt fremgår hvilke delområder, som er mest værdifulde, og hvor den rekreative anvendelse bør fastholdes på det nuværende niveau eller reduceres for at sikre de største naturværdier. Det kunne f.eks. gælde kystskrænterne. Her kan det være en mulighed at overveje en flytning af stierne. Omvendt kan der måske være områder indenfor Natura 2000-området, hvor der kan være mulighed for at udbygge stinettet og øge den rekreative anvendelse, uden at det påvirker skovnaturtyper omfattet af udpegningsgrundlaget.

Lillering Skov, Stjær Skov, Tåstrup Sø og Tåstrup Mose (nr. 232)

Natura 2000-området består af to delområder, som er fysisk adskilt. I Natura 2000-planen fremhæves mulighederne for at arbejde med klima-lavbundsprojekter. Teknik og Miljø i Aarhus Kommune bemærker, at dette ikke er relevant på arealer indenfor Natura 2000-området, men på arealer, som ligger mellem de to delområder.

Kysing Fjord (nr. 59)

Natura 2000-området er beliggende til dels i Aarhus og Odder Kommune. Området er udpeget som fuglebeskyttelsesområde, og eneste udpegningsgrundlag er sangsvanen. Også i dette Natura 2000-område er udtagning af kulstofholdige lavbundsjord nævnt som et indsatsområde med henblik på at udlægge dem som ny natur. Teknik og Miljø i Aarhus Kommune efterspørger kort, der med relevante lavbundsarealer, som kan tages ud af drift.

24. maj 2022
Side 8 af 8

Bemærkninger til den Strategiske Miljøvurdering

Giber Å, Enemærket og Skåde Havbakker

Et potentielt konfliktområde i dette Natura 2000-område er forholdet mellem benyttelse og beskyttelse. Det fremgår side 13, tredje afsnit, at *"Flere fuglearter som bl.a. sortspætte og rovfugle kan være påvirket af forstyrrelser som følge af områdets store rekreative brug. Slitage og færdsel kan ligeledes gøre stor skade på levestederne for en lang række truede, jordboende svampe og sjældne plantearter som fingerstar og blå anemone"*

I den strategiske miljøvurdering er der under "planens indvirkning" på befolkningen s. 15 foretaget vurderinger vedrørende planens realisering samt eventuelle begrænsninger for borgernes brug af skovene syd for Aarhus.

Den strategiske miljøvurdering forholder sig primært til den eksisterende rekreative benyttelse. Det er forventningen, at Aarhus Kommune frem mod 2050 vokser til 450.000 indbyggere. Presset på skovene syd for Aarhus vurderes derfor tilsvarende at øges i fremtiden. I dag leverer skoven rekreative tjenesteydelser i form af mountainbikespor, orienteringsløb, ridestier, almindelig benyttelse gå/løb, klatring på kystskrænter mv., som alle har et fodaftryk på naturværdierne i området. Den strategiske miljøvurdering bør indbefatte en vurdering af det øgede pres, som befolkningstilvæksten kan have på udpegningsgrundlaget.

Opsummering af indberetning

Nedenfor vises de oplysninger som er blevet indberettet.

Afgiv høringssvar

Afsender af høringssvar	Aarhus Kommune, Teknik og Miljø
Afsenders e-mailadresse	naturogvandloeb@mtm.aarhus.dk
Afsenders telefonnummer	
Interessenttype	Kommunal myndighed
Tilføj kontaktperson	
Høringssvaret er af generel karakter	✓
Datagrundlag	✓
Indsatsprogram	✓
Lovgrundlag	
Modstridende interesser	
Målsætninger	✓
Rollefordeling	
Strategisk Miljøvurdering (SMV)	✓
Udpegningsgrundlag og områdeafgrænsning	
Økonomi	✓
Andet relateret til høring af Natura 2000-planer	
Skriv høringssvar	Tekst fremgår af medsendte høringssvar
Vedhæft dokumenter og/eller billeder	Høringssvar fra Teknik og Miljø i Aarhus Kommune til Forslag til Natura 2000-planer for perioden 2022-2027.pdf

Indsendt 24-05-2022 11:21. Kvitteringsnummer TV-XVM-ER-73M.